

poročilo. Pri prejšnjem banu Sokčeviću je „kraljevino“ pokusil grof Eltz, grajščak ob Rajnu, ki tudi sam prideluje izvrstna vina, ter je rekel, da Hrvaški „kraljevini“ gre mesto med najfinejšimi vini sveta.

Kdaj je najbolji čas,

da kmetovalci gredo ogledat Dunajske razstave, in še marsikaj drugega.

1. dan tega meseca se je na Dunaji odprla razstava, v kateri so razpostavljeni pridelki in izdelki blizu do celega sveta. Komur bode tedaj mošnjica prepustila in ga ne bodo ovirali drugi zadržki, šel bode ogledat te razstave. Al še bode preteklo več tednov, predno bode v velikanskih prostorih vse v redu razpostavljeno; zato bi jo slabo zadel, kdor bi že ta mesec hitel na Dunaj.

Žato našim gospodarjem, ki nameravajo ogledat razstave, povemo, kdaj naj se napravijo na pot.

Razstavljene stvari spadajo v več vrst, katerih tukaj razglasiti ni naš namen; al opomniti jih moramo, da kmetiškimi gospodarjem je treba še posebno razložiti takošne stvari, ktere celih 6 mesecev (do konca oktobra) ostanejo v razstavi, in pa druge, ktere bodo le malo časa videti, in tū sem spada razstava živine in pa skušnja s kmetijskim orodjem.

Razstava goved, ovac, kóz, prešičev, oslov in mul se začne 31. dan tega meseca in se konča 9. junija (rožnika), — razstava kónj pa še le jeseni od 18. do 27. septembra (kimovca). — Od 18. do 27. septembra se razstavijo tudi perutnina, psi, mačke, ribe. Od 4. do 6. oktobra se bo videla divjačina živa in vstreljena, in pa vse, kar spada v mlekarstvo in se iz mleka nareja.

Nekterim kmetiškimi gospodarjem bode gotovo tudi jako imenitno videti skušnje s kmetiškimi orodjem in z mašinami na polji, ki se bodo delale 4 milje od Dunaja na grajščini Leopoldsdorf, pa tudi na grajščini Gutenhof, 2 milji daleč od Dunaja. Kakor bode polje in vreme, bodo se mašine poskušale od 23. junija (rožnika) do 30. julija (malega srpana). —

Razgovori o predivstvu z razpostavljenim dotičnim orodjem bodo 18., 19. in 20. dne avgusta (velicega srpana).

Kdor tedaj ne more večkrat na Dunaj iti, da bi videl vse to zdaj ta čas, zdaj uni čas, naj si izbere iz tega naznanila tak čas, v katerem more videti to, kar njega najbolj zanimiva, in kedar more od doma.

Naj zdaj našim bralcem še kaj več povemo o drugih zadevah te razstave.

Razstava traja do 31. oktobra t. l.

Kdaj se razstava vsak dan odpre in zapre, to se odloči za vsak mesec posebej. Vhodi v njo so tudi posebno odkazani.

Vhod je pa pripuščen le z vstopnicami, ki se kupijo v razstavišču.

Vstopnice so pa različne, namreč take, ki veljajo za celi čas (za gospode po 100 gold., za gospé 50 gold.) ali za en teden (po 5 gold.) in pa take, ktere so veljavne le za en dan (in sicer v delavnikih po 1 goldinar, ob nedeljah in praznikih po 50 krajc.)

Kdor je kaj razstavil, ima prosti vstop, pa se mora s pismom izkazati, da je razstavnik in zato si na dotičnem mestu pridobiti posebno vstopnico; tudi vsak razstavnik v kaki skupni razstavi ima pravico do razstavnikove vstopnice.

Predsedniki, podpredsedniki in udje tujih komisij, kakor zastopniki časnikov dobijo brezplačno častne vstop-

nice. Tudi udje deželnih razstavnih komisij dobijo brezplačno častne vstopnice za čas svojega bivanja na Dunaji.

Da tujci, ki pridejo na Dunaj razstave ogledat, pa so manj premožni, imajo dober kup stanovanje, je vodstvo razstavno za čas razstave prav blizu najelo veliki mlin in ga pripravilo za stanovanje za več kot 1000 ljudi. V teh prostorijah so prostorne spavnice s 50 posteljami, pa tudi manjše po 8—10, v teh se plača za noč po 70 krajc., v unih pa po 50 krajc.; vzeti se pa mora vsaka spavnica najmanj za 7 dni. Kdor hoče tū stanovanje dobiti, se mora za to pismeno v tej hiši oglasiti pri vodstvu razstave, in povedati, koliko postelj želi imeti in za koliko časa. Posebni predpisi kažejo, kako se ima vsakdo vesti v tem prenočišču, da povsod vlada red, varnost in čednost.

Národno blago.

Prislovice in reki iz Istre.

Zapisal J. V.

Mačka u rukavicah miši ne lovi (veselo na delo).

To ti je laž, prilaž i prilažic (pomnožena laž).

Nemore jedan trbuh na dva pira (v isti čas se ne more na dva kraja).

Pitavca ne obesu (svobodno je prašati in prositi).

Crkvéno je ognjéno, a sirotsko i občinsko je pakleno (nekateri so si s crkvenim, sirotskim in občinskim pakleni oganj zaslužili).

Vsak ima svojega vuka (skrb), ki ga grize, samo da se kemu prvo, a kemu kasneje javi.

Gladnemu vsaki kruh kolač.

Otac priteče, krv odteče; sused priskoči, i će pomoći (oče je včas deleč ne more koj pomagati, a od sosed je zmiraj kdo blizu na pomoč; pošuj tedaj sosedu).

To ti je slano i brez soli (dragoceno je).

Dug i greh vavěk rastu (ako se on ne plača, a ta ne spokori).

Tužan onaj, ki hodi svojima nogama a tujim razumom po svétu (na pr. vojak).

Nisam ni takal ni makal, ni taknul ni maknul (s to stvarjo nisem imel opraviti).

Bolja je razmišljena nego namišljena (pred vsakim delom prav dobro pomisli).

Martinske noći pojidu volove moći (po zimi se živina zaléni).

Drži se tovara (osla), dokle ti konj pride (zadovolji se z manjo srečo, dokler ti veča ne pride).

Vela crikva, malo svetác (se reče, kadar se v veliko posodo mala stvar stavi).

On neće već na kruh pozihnuti (umrl je).

Kako pravično tako večno (krivica ne traja mnogo).

Polovicu će platiti kada umre, a polovicu kada uskrsne (kasno bo plačal).

Ki nič (malovrednoga) pošlje, nič je sam.

Ki je brez posla (vzroka) na samanj prodava trubiće i kupuje zijaliće. (Kon. prih.)

Národno - gospodarske stvari.

Društvo za stavbe in zidanje na Kranjskem in v sosednih deželah.

V zadnjem našem listu smo naznanili ustanovitev tega društva in v obče povedali, kaj nam je od njega pričakovati, če srečno napreduje in se deželi ko-

jej je služil veliki kapital, dasiravno je obilo agitirala po brezštevilnih časnikih, dasiravno se je posluževala vseh le mogočih in nemogočih sredstev, katerih vsled svojih načel jej ravno ni treba dosti izbirati.

Kako pa to uganjko rešiti? Kako je bilo mogoče, da je državoppravna stranka tako napredovala? Zato je bilo mogoče, ker državoppravna stranka zastopa pravo in resnico, ki zmagati morate, in ker to stranko podpira jako važnejši politični faktor nego vlada, denar in časnikarstvo — namreč ljudstvo. Brez skrbi toraj idimo tudi vprihodnje k volitvam! Pokažimo svoje moči sovražnikom našim! Dasiravno so razmere neugodne, izvolili si bomo možé, ki poznajo ljudstvo ter njegove želje in potrebe, ki imajo pogum ljudstvo zastopati.

Toda zaupanja je treba, poguma in delovanja! Nič nas preplašiti ne sme. V boji se pokaže, kdo da je mož; kdor sam obupa, temu se ne zgodi krivica, ako je pogubljen.

Slovinci državoppravne stranke na Štajarskem ne marajo za centralni volilni odbor.

Vrli „Slovenski Gospodar“, glasilo Slovencev državoppravne stranke na Štajarskem, v poslednjem svojem listu piše, da oni ne marajo za tisti centralni odbor, ki se je v Ljubljani pod predsedstvom dr. Vošnjaka ustanovil. Taka nezaupnica nam je očitno znamenje, da ta stranka čedalje bolj na suhem ostaja in da kmalu generali ostanejo — brez armade. In to je tudi neobhodno potrebno, ako hočemo, da pridemo zopet do onega stanja na Slovenskem, ko smo bili vsienih misli, enega srca, ne vjedeni od tistih črvov, ki se imenujejo dandanes „liberalci“, katerim načelo je „s farji preč!“

Gori omenjeni list „Slov. Gosp.“ poroča pod naslovom „sporazum o pravem času“ o ustanovitvi nemčursko-ustavaškega komiteta za agitacijo ob času direktnih volitev v državni zbor ter toži, da tudi nemčurski bahači slovenske krvi se plazijo v Maribor k oni stranki. Potem pa odkritosrčno piše med drugim tako-le:

„Slovenski svet nas bo vprašal: Kaj se pa od narodne strani dela za prihodnje volitve? Odgovor: Nič! In kakor stvari stojé, se tudi vprihodnje ničesar, vsaj nič vrlega, izdatnega zgodilo ne bo. „Slov. Nar.“ je v številki od sobote — brez imenovanega vira iz „Gospodarja“ — posnel notico o čudni volitvi velikih posestnikov v Marib. okrajni zastop, posladkal pa je svojim bralcem britko naznanilo z opombo: „Narodnjaki se nijso pri volitvi udeležili“. — Iz tega bi vnanji svet utegnil sklepati, da je narodna stranka v Mariboru blizo to, kar je Ljubljanska, ki se iz posebnih vzrokov ne udeleži volitev v mestni zastop. — Po naših mislih zdaj ni čas za to, da si oči prikrivamo in svet slepimo, ker slednjič vendar le sami sramoto in kvar imamo. Gola resnica je, da delalne, odločne narodne stranke v Mariboru ni, nego so le — in to prav redko nasajeni — posamezni narodnjaki.

Mariborskim narodnjakom manjka največ pravega središča za uspešno delovanje. Imamo sicer katoliško politično društvo, ktero tudi narodne pravice zagovarja in brani; ali njemu so nekteri svetni narodnjaki, ki sploh med delalne in bolj gibčne domoljube spadajo, slovo dali zato, ker društvo tudi katoliške pravice poudarja in brani, kakor vsa enaka društva; drugi, ki le vedno kritikujejo, ne delajo pa nič, niso tudi temu društvu pristopili. Brez združenih moči se pa ničesar opraviti ne dá, najmanj pa tukaj, kder nasproti stojimo

mnogobrojni nemškutarski stranki v mestu, ktera ima vsled stoletnega ponemčevanja v šoli in cerkvi toliko več udanega življa na kmetih, kolikor manj je narodna stranka v središču organizirana in delalna, da bi s podukom, s prijazno pripomočjo in z narodnimi veselici pridobiti skušala zmocene okoličane za pravično narodno stvar. Razen v Ljutomeru ni tudi po drugod nikjer sledú kake delalnosti pri izključivno narodni stranki; če se v kateri čitalnici kaka veselica napravi, ni to v nijedni razmeri z zahtevami sedanjega časa. Delajo le kat. politična društva, katerih se pa ogibljejo oni, ki hoté pred svetom za „omikance“ veljati, kateri se strašansko bojé, blišč liberalnosti v očéh svetá zgubiti!

Kaj nam je toraj pritakem stanji storiti, kam se obrniti? — Odgovor: k onej stranki, s ktero so v soglasji vsa naša politiška društva, ktera ima taka načela, da se zamorejo duhovniki kakor vsi svetni poštenjaki ž njo združiti, ž njo delati. To pa je državoppravna stranka. — Kdor ljubi narod slovenski ter mu vsestranske sreče želi, se bo pridružil državoppravni stranki, in to iz prepričanja, da brez krščanstva ni sreče in blagra ne v državi, ne v srenjah, ne v rodbinah.

Gledé na vse to izrečemo brez ovinkov, da Slovencem drugih poslancev nikdar nasvetovali ne bomo kakor le take, ki so iz prepričanja prijatelji državoppravne stranke v Avstriji. Le taki poslanci poročstvo dajejo, da bodo tudi v narodnih terjativah stanovitni in odločni, v tem, ko je že marsikdo izmed izključljivo narodne stranke tudi v narodnem oziru mevža ali figamož postal. *Vsled tega se hočemo Štajarski Slovenci krepko držati državoppravne stranke nemških sodeželanov*, ki bočo v Gradcu osnovali volilni odbor za Štajarsko, ki nam bo pomagal s tiskovinami v slovenskem jeziku brez vseh posebnih stroškov. Nasvetovani bodo kandidatje, ki tudi v narodnem oziru popolno zaupanje zaslužijo, za ktere toraj narodna stranka lahko dela, če hoče“.

Národno blago.

Prislovice in reki iz Istre.

Zapisal J. V.

(Konec.)

Igra na trk — kdo bo brže tekal; — dēte krakori — bi rado govoriti, pa še ne more; — dēte račka — lazi po rokah in po nogah, ko rak; — krajiti se — rad sam biti; — žmija batičarica — z veliko glavo; — staviti vino na tok — na čep; — natrc — ni petelin ni kokoš; — zvršlić — pre-zgodaj zleženo živinče; — pošćurnica — kar se dá jisti in piti za pogojeno bodoće delo; — bivšemu na pošćurnici in izneverivšemu se za delo je bila nekda taka sramota, da mu se je moglo svobodno v zube pluniti; — ruljak — šest nog dolgo drevo posekano; — lēsiti (lēs) — semo potezati; — mlamočiti — žvečiti, kakor kdor nima zob; — mlaskati — jako žvečiti; — zbaljkati — shiniti, zbaviti; — suharak — suho drevo; — sprš — kar se lahko in brzo razpraši; — križogled — kdor v križ gleda; — praščoparina — kar se prascem popari; — répati — rozge na konci vezati, ali, za kim hoditi; — glávati — trse v glavah vezati; — brija živina pričinja, pripušča; — ovce se tutubusaju — se hobajo, tutubus, s tim dražijo otroki janjčice na tutubusanje = hobanje; — božja mačkica = lasica, kdor jo proganja, mu pride ponoči vlase pogrizat, pravijo ljudje; — oganj,

sveču zamoriti — vgasiti; — japno mezgati, tretji ga za melto; — zavēčiti, da bo za vavēk; — zizdriti, želno gledati (česko zizati). — Ris, risina (basnoslovno krvoločno bitje), kadar ris spi, gre njegova duhovina drugemu spečemu kri sisat, ako bi kdo spečega risino na trbušnico prevalil, pa se ne zbudi, ne bi mogla njegova duhovina nazaj va-nj iti, pak bi moral umreti. Tako pripoveduje pučka basen.

Slovstvene stvari.

* *Deutsch-slovenisches Wörterbuch* zu Prof. K. A. Madiera's deutschen Lesebüchern für die 1. und 2. Klasse an Mittelschulen. Verfasst von J. Šólar. Laibach 1873 — tako se zove slovník nemško-slovenski, ki ga je ravnokar c. k. deželni nadzornik srednjih šol na Kranjskem gosp. Šólar na svetlo dal, posebno zato, da slovenski mladini, ki v 1. in 2. razredu gimnazije ima prebirati nemška berila, zljajša razumljenje tega, kar v njih bere. Da nemški jezik izprva mnogo težav dela slovenski mladini ravno tako kakor vsaki drugi, to vemo vsi iz lastnih skušinj. Res potrebno je tedaj, da mladi slovenski čitatelj nemške knjige ima prijatelja pri rokah, ki mu koj pové, kaj slovenski pomeni nemška beseda, ki je ne razume. In ta prijatelj mu je Šólarjev „deutsch-slovenisches Wörterbuch“, ki pa učencu še veliko več razjasnuje in razklada, kakor samo prestavo besedi. Hvalevredno misel, naši šolski mladini na naravni in kratki poti učitelja podati, je pa tudi hvalevredno izvršil učeni izdatelj gosp. Šólar. Gotovo je živi potrebi vstregel s to knjigo; to je priznalo tudi ministerstvo nauka. Cena jej je 86 kraje., prodaja jo Lerherjeva knjigarna v Ljubljani.

* *Prijatlom lepoznavske literature* naznanjamo, da je pri Kirchheim-u v Moguncu ravnokar na svetlo prišla „Zgodovina Poljske narodne literature od E. Lipnicki-ga“. Ker v vrsto narodne literature prav za prav le pesniška dela spadajo, ki so v narodu vkoreninjena in vsem krogom najlože umevna, zato obsega omenjena knjiga le poetiška dela in je tako kratka zgodovina Poljske poezije. Vendar omeni pisatelj pri zlitem veku Poljske poezije (1521—1621) tudi slavnega cerkvenega govornika Skargo, čegar izvrsten jezik je imel velik vpliv ne samo na njegove, ampak tudi vse prihodnje čase. Enako se pisatelj pri obravnavi najnovejše dobe ozira na historične in filozofične rezultate, ktere mora vsakdo vsaj površno poznati, ako hoče poezije te dobe razumeti. Knjiga ta je neki prva nekoliko obširniša zgodovina Poljske narodne literature v nemškem jeziku in obsega 145 strani. Dobi se pri gosp. Lercher-ju.

* „*Glas Črnogorca*“ se zove politični tedenski časnik, ki ga na Cetinji izdaja zdaj g. Simo Popović, ko je Turška, Ogerska in Avstrijska vlada „Črnogorcu“ prepovedala vhod v te dežele. Cena na leto mu je 6 gold.

Naši dopisi.

Iz Gorenskega 3. maja. — Kakor besna hijena popada okoli sebe žalostno znana „Laib. Schulzeitung“ po slovenskih učiteljih in sploh po slovenskem časopisju; posebno hud trn v peti pa sta jej slovenska učiteljska lista. Prav po izreku: „qualis vir, talis oratio“, udriha njen vrednik in vitez paragrafov Polde Gariboldi skor v vsaki številki po teh listih, vse v blato metaje, da bi jih prej ko mogoče vničil, sebi pa avtokracijo zagotovil. Pogledimo le, kaj počenja, da bi svoj namen dosegel.

Pri vsaki priliki se po vitežki na prsi trka, zagotavlja, da je „einzig und allein von der Idee beseelt, an der Hebung unseres Volsschulwesens mitzuarbeiten“, potem pa levíte bere slovenskim „Mesner-Lehrerjem“, in jih pred svetom smeši, kako so nevedni, nemarni, da še najnovejih planketov nimajo, da se dadó voditi kot otročaji od duhovnov, sploh iz vsake vrstice diha zagrizeno sovraštvo do národnih učiteljev. Toda h koncu jo zviti gosp. vitez paragrafov zopet drugače zasučé, dobro vedoč, ako od konca do kraja tako dela, da potem ga še peščica s tolikim trudom pridobljenih kruhaborcev in veteranjakov na cedilu pusti in list — ki že tako za sušico hira — pa je v nevarnosti, in kaj potem? — Kje neki — si misli — bodem potem svojo puhlo učestnost prodajal in svoje lažnjive in strupene notice belodanil? Ako tega ni, potem pa tudi ne pridem za deželnega šolskega nadzornika, za ktere ga bi bil tako rad. Zato hajd! krene jo na koncu vsakega sestavka na drugo pot, ter se začne dobrikati in hliniti, prav kakor je lastno njegovi plemeniti osebi in natori, ter zavračati krivdo na druge njemu zoperne. Na ta način so pisani vsi sestavki v tem bornem lističu. A vkljub temu se še drzne ta korumpirana nemčurska svojat slovenske učitelje in časopisje pred svetom črniti in blato gaziti! Mar mislite, da je ono res tako kratkega razuma, da ne pozná mu nastavljene pasti? Visoki vrednik! kažite nam, koliko ste že Vistorili za slovensko narodno šolstvo, učiteljstvo in sploh za slovenski narod! V vseh osmih številkah Vašega lista ni družega nego veliko dima, pa malo ognja, veliko vpitja, pa malo volne. Zato gosp. vitez le pri miru pustite naše časopisje, in ako hočete že pisariti o naših ljudskih šolah, pojte nekoliko let za podučitelja in učitelja, da je tako bistveno spoznate in vse druge razmere ljudskih učiteljev in slovenskega naroda! Sicer pa vam povemo, da je nam naše slovensko časopisje in slovenski narod ljubše, za ktere ga se bomo tudi vedno trudili in delali, kakor vsa nemčurska svojat s svojim revnim listom.

—e— učitelj.

Iz Trebnega. — Za župana v Trebnem je bil pri volitvi 17. u. m. izvoljen gosp. Emanuel Tomšič, posestnik v Trebnem, za županijske svetovalce pa so bili izvoljeni gospodje: Edvard Schaffer, grajščak na Višnji Gorici in c. kr. rezervini stotnik, Andrej Orašem, posestnik v Česnovku, Janez Grandovc, posestnik v Ponikvah, Janez Dular, posestnik v Rodnah, Anton Strajnar, posestnik v Lukovki in Janez Radelj, posestnik v Ponikvah.

Iz Litije. — Ministerstvo kupčijstva je dovolilo pošto v Polšniku, ki je v zvezi s pošto Litijsko.

Iz Vrhnike 9. maja. — Kar je potihnila volilna borba, zaspalo je pri nas nekako navadno življenje — smrtna tihota vlada. Prosti poljedelec hití, ako mu vreme pripušča, po svojih opravilih na polje; propali nemčurji pa, starim mitičnim bogovom enaki, naslanjajo se otožno na stole tukajšnje kavarne, premišlujejo svojo sedanjo osodo. Nekdanje gospodstvo a vendar tem gospodom nikakor iz glave izpuhteti ne more, vladovanje muhomedansko je zginulo, ne ostaja jim tedaj družega nego posel kritikovanja; al to jim dosti koristilo ne bode, vsaj vemo, da zelo stare ôse ne škodujejo vedno. Delovanje sedanjega županstva, v primeru s poprejšnjim, je res v vsacem oziru hvale vredno. V naši srenji pozná se v tem kratkem času županovega poslovanja, da je on mož na pravem mestu, iskren boritelj za soseskine pravice, če tudi mu zagrizeni sovražniki, ki za našo občino še toliko niso storili, da bi bili račune položili o svojem zanikernem gospodarstvu, mu marsiktero poleno pod noge vržejo. Želeti je, da bi ga pri napravi štirirazredne ljudske šole krepko podpirali pošteni srenjčani, da